

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา
Smoking Behavior of Youth in Ban Han Subdistrict, Bang Klam District, Songkhla Province

*กรรณิการ์ ปิ่นทองพันธุ์¹

Kunnika Pinthongpun¹

¹โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหาร

¹Banhan's health promoting hospital

(Received: 4 February 2025; Revised: 15 March 2025; Accepted: 5 June 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจแบบตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของเยาวชน ในตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนในสถานศึกษา จำนวน 103 คน เลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูล ในช่วงเดือนตุลาคม ถึง-ธันวาคม พ.ศ. 2567 เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล พฤติกรรมการสูบบุหรี่ ทศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ การสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ การโฆษณาและส่งเสริมการขาย และการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการทดสอบไคสแควร์

ผลการศึกษา พบว่า เยาวชนมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ร้อยละ 25.2 สูบเกือบทุกวันร้อยละ 7.7 สูบ 11-20 มวนต่อวันร้อยละ 7.7 ส่วนใหญ่ผู้อื่นให้และขอจากผู้อื่นร้อยละ 46.1 สูบบุหรี่ของร้อยละ 57.7 บุหรี่ไฟฟ้าร้อยละ 30.8 และบุหรี่มวนเองร้อยละ 15.4 สถานที่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่เป็นบ้านเพื่อนร้อยละ 46.3 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน ได้แก่ เพศ การได้รับเงินใช้จ่ายรายเดือน การวางแผนอนาคตกับการสูบบุหรี่ อีก 12 เดือน และอีก 5 ปี มีเพื่อนสูบบุหรี่ การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียงนอกบ้านช่วง 7 วันที่ผ่านมา และเคยได้รับการแจกบุหรี่ฟรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: พฤติกรรมการสูบบุหรี่, เยาวชน

*Corresponding author: Kunnuka199@gmail.com; Tel. 0946536619

Abstract

This cross-sectional exploratory study investigates smoking behavior among youths and associated factors in Ban Han Subdistrict, Bang Klam District, Songkhla Province. The sample consisted of 103 students from educational institutions, selected through purposive sampling. Data were collected between October and December 2024 using a structured questionnaire. The questionnaire covered personal information, smoking behavior, attitudes toward smoking, influence of close individuals, exposure to secondhand smoke, awareness of public smoking regulations, exposure to tobacco advertising and promotion, and tobacco-related education in schools. Data were analyzed using descriptive statistics and chi-square tests.

The results showed that 25.2% of respondents engaged in smoking. Among them, 7.7% smoked on 20–29 days per month, and another 7.7% smoked 11–20 cigarettes per day. Most obtained cigarettes

from others or by asking (46.1%), and primarily used manufactured cigarettes (57.7%), followed by electronic cigarettes (30.8%) and hand-rolled cigarettes (15.4%). The most common smoking location was friends' houses (46.3%). Factors significantly associated with smoking behavior included gender, monthly allowance, intentions regarding smoking in the next 12 months and five years, having friends who smoke, recent exposure to secondhand smoke outside the home, and having received free cigarette samples ($p < .05$).

Keywords: smoking behavior, youth

1. บทนำ

ประเทศต่างๆ ทั่วโลกให้ความสำคัญกับการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคยาสูบ เนื่องจากเป็นสาเหตุของปัญหาสุขภาพ และเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การเกิดภาวะโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง โดยองค์การอนามัยโลกได้กำหนดกรอบอนุสัญญาการควบคุมยาสูบ (World Health Organization Framework Convention on Tobacco Control) เพื่อเป็นมาตรการสำคัญในการดำเนินการควบคุมการบริโภคยาสูบร่วมกับประเทศสมาชิก โดยมีเป้าหมายเพื่อลดอัตราการบริโภคยาสูบ การศึกษาภาระโรคที่เป็นปัจจัยเสี่ยงของประชากรไทย พ.ศ. 2557 พบว่า ภาระโรคจากมะเร็ง และโรคหัวใจหลอดเลือด เป็นผลของการสูญเสียที่สำคัญจากการสูบบุหรี่ เป็นสาเหตุหลักของการสูญเสียสุขภาพ (DALY) ทั้งหมดในเพศชายคิดเป็นร้อยละ 11.5 การสูบบุหรี่เป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญของการเสียชีวิตในโรคที่เกี่ยวข้องถึง 55,000 คน คิดเป็นร้อยละ 11.2 ของจำนวนการเสียชีวิตทั้งหมด การสูบบุหรี่ส่งผลให้เกิดการเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งสูงสุด คือ 20,863 คน (ร้อยละ 38 ของการเสียชีวิตจากบุหรี่ทั้งหมด) โรคหัวใจ 14,011 คน (ร้อยละ 26) และโรคระบบทางเดินหายใจเรื้อรัง 13,964 คน (ร้อยละ 26) (มูลนิธิเพื่อการพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ, 2561)

การประมาณการความสูญเสียทางเศรษฐศาสตร์ของโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ ในปี พ.ศ. 2552 พบว่า ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดจากความสูญเสียทางเศรษฐศาสตร์เท่ากับ 74,884 ล้านบาท (บุหรืราคา 42 บาท/ซอง) เป็นค่าใช้จ่ายทางตรงทางการแพทย์เท่ากับ 11,473 ล้านบาท (ร้อยละ 15 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด) ค่าใช้จ่ายทางอ้อมทางการแพทย์เท่ากับ 1,168 ล้านบาท (ร้อยละ 1.56) การสูญเสียผลิตภาพจากการขาดงานของผู้ป่วยเท่ากับ 731 ล้านบาท (ร้อยละ 0.98) การสูญเสียผลิตภาพจากการขาดงานของผู้ดูแล 293 ล้านบาท (ร้อยละ 0.39) และการสูญเสียผลิตภาพจากการตายก่อนวัยอันควร 62,219 ล้านบาท (ร้อยละ 81.75) (กรมควบคุมโรค, 2565).

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐและเอกชนใช้กลยุทธ์และมาตรการบังคับใช้มาเป็นระยะเวลานาน เพื่อควบคุมการสูบบุหรี่ ทำให้จำนวนผู้สูบบุหรี่ลดน้อยลงไปได้ แต่กลับมีนักสูบหน้าใหม่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับสถานการณ์ทั่วโลก ที่พบการสูบบุหรี่ในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยส่วนใหญ่อยู่ในประเทศกำลังพัฒนาและเด็กเริ่มทดลองสูบบุหรี่ในอายุน้อยลง เยาวชนมักเริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่ออายุเฉลี่ย 15.60 ปี ในแต่ละปีมีนักสูบเยาวชนหน้าใหม่เกิดขึ้นประมาณ 2-3 แสนคน การสำรวจอัตราการสูบบุหรี่ของประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่สูบบุหรี่ จำแนกตามระดับการศึกษาของประเทศไทยปี พ.ศ. 2561 เปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2564 พบว่า กลุ่มผู้สูบบุหรี่ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอัตราการสูบบุหรี่ ร้อยละ 22.00 vs ร้อยละ 38.6 อัตราการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด แสดงว่ากลุ่มเด็กที่กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษา มีการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นอย่างมาก (ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) มหาวิทยาลัยมหิดล, 2561; ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) มหาวิทยาลัยมหิดล, 2566)

จากการสำรวจการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทยทั่วประเทศ พบว่า เยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการสูบบุหรี่สูงสุด (ร้อยละ 34.3) รองลงมาคือ ภาคกลาง (ร้อยละ 25.4) ภาคใต้ (ร้อยละ 18.5) ภาคเหนือ (ร้อยละ 12.2) และกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 9.6) เป็นเพศชายร้อยละ 97.9 เพศหญิงร้อยละ 2.1 โดยมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ทุกวัน มากกว่าร้อยละ 80 เยาวชนไทยเคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ ร้อยละ 9.1 เคยคิดแต่ไม่พยายามร้อยละ 30.7 ไม่เคยร้อยละ 60.3

(สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2564) ปัจจัยการสูบบุหรี่ของเยาวชนมาจากปัจจัยหลายด้าน ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนตัวและครอบครัว ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ ปัจจัยด้านทัศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ปัจจัยด้านการสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด ปัจจัยด้านฉลากคำเตือนบนซองบุหรี่ ปัจจัยด้านโฆษณาสูบ ปัจจัยด้านข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ปัจจัยด้านผลของกฎหมาย และปัจจัยด้านการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียน ซึ่งทำให้เกิดการซึมซับเข้าสู่ระบบความคิด ความเชื่อที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

การสำรวจอัตราการสูบบุหรี่ในกลุ่มประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2566 ในตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา โดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหาร พบว่า อัตราการสูบบุหรี่ในเพศชายคิดเป็นร้อยละ 14.03 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 0.64 ที่น่าสนใจคือ มีเยาวชนส่วนหนึ่งในสถานศึกษามีการสูบบุหรี่แล้ว แต่ยังไม่มีความสนใจใด ๆ ในส่วนของพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในเยาวชน อายุ 12- 15 ปีหรือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนั้น การศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของเยาวชน จึงมีความสำคัญเพื่อใช้เป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำผลการศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน และเป็นแนวทางให้ชุมชน ภาคประชาชน และภาคีเครือข่ายนำไปใช้กำหนดนโยบาย และแผนปฏิบัติการควบคุมยาสูบในพื้นที่ในการส่งเสริมป้องกันการสูบบุหรี่ของเยาวชน เพื่อลดการเป็นนักสูบหน้าใหม่ และการป้องกันปัญหาเสพติดอื่นๆ ซึ่งจะนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูบบุหรี่ของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

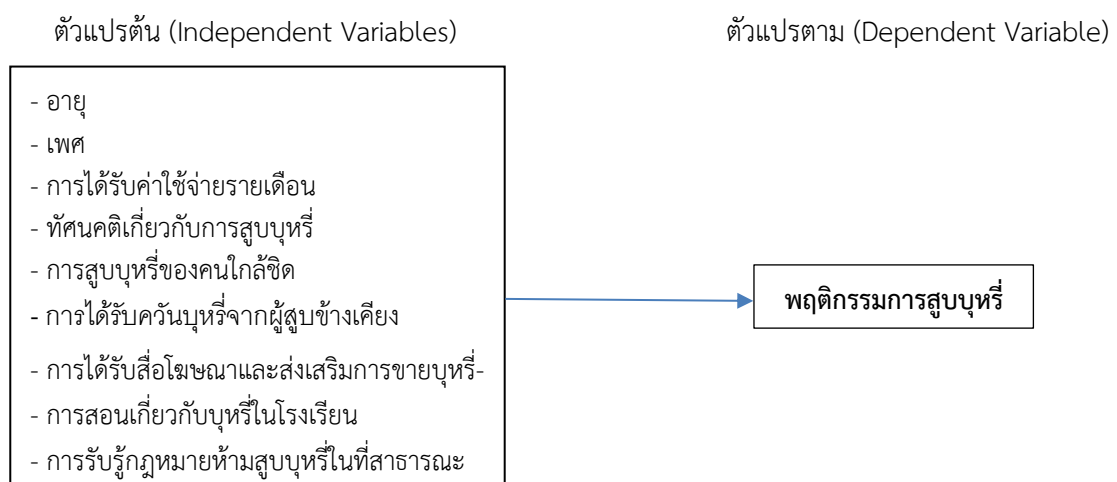
2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในตำบลบ้านหาร
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของเยาวชนในตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา

3. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล (อายุ เพศ ระดับการศึกษา การได้รับเงินค่าใช้จ่ายต่อเดือน) ทัศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ การสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ การได้รับสื่อโฆษณาและส่งเสริมการขายบุหรี่ การสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียน เขียนเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ระเบียบวิธีวิจัย

4.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบตัดขวาง (Cross-sectional survey research) โดยมีรายละเอียดวิธีการดังนี้

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นเยาวชนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อายุระหว่าง 12-15 ปี ของโรงเรียนในตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2567 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 103 คน จากโรงเรียน 2 แห่ง ที่เลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาชั้นพื้นฐาน จำนวน 68 คน และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 35 คน

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบสอบถามการสำรวจการสูบบุหรี่ในเยาวชนระดับโลกในโครงการเฝ้าระวังขององค์การอนามัยโลก (Global Youth Tobacco Survey Collaborative Group, 2023) แบบสอบถามชุดนี้มีจำนวน 47 ข้อ ประกอบด้วย 8 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1. ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นคำถามแบบเลือกตอบ และเติมข้อความ จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย อายุ เพศ ระดับการศึกษา และการได้รับเงินค่าใช้จ่ายต่อเดือน

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ จำนวน 8 ข้อ ประกอบด้วย พฤติกรรมการสูบบุหรี่ (สูบ/ไม่สูบ) อายุที่สูบบุหรี่ครั้งแรก ในช่วง 30 วัน (สูบกี่วัน สูบกี่มวนต่อวัน ได้บุหรี่ยี่ห้ออะไรบ้าง สูบยี่ห้อใด รูปแบบของยาสูบ สูบที่ไหน มีผู้ปฏิเสธการขายเนื่องจากอายุไม่ถึง)

ส่วนที่ 3. ทศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ จำนวน 8 ข้อ ประกอบด้วย ทศนคติเกี่ยวกับ ถ้าเพื่อนชวนจะสูบบุหรี่ คนรอบครัวเคยพูดถึงอันตรายของบุหรี่ อีก 12 เดือนหรือ 5 ปีข้างหน้า คิดจะสูบบุหรี่หรือไม่ การยากในการสูบบุหรี่ การสูบบุหรี่ทำให้เพื่อนคลาย น่าสนใจ น้ำหนักตัว จะเลิกคบเพื่อนที่สูบบุหรี่หรือไม่ และทัศนคติกับคนที่สูบบุหรี่

ส่วนที่ 4. การสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย คนในครอบครัวที่สูบบุหรี่ เช่น พ่อแม่ พี่ชาย/น้องชาย พี่สาว/น้องสาว ลุง/ป้า/น้า/อา ปู่/ย่า/ตา/ยาย จำนวนคนที่สูบบุหรี่ในครอบครัว และเพื่อนสนิท

ส่วนที่ 5 การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง จำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย อันตรายการได้รับควันบุหรี่ในช่วง 7 วัน มีกี่วันที่มีผู้สูบบุหรี่ในบ้าน และนอกจากบ้าน

ส่วนที่ 6 การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 7 การโฆษณาและส่งเสริมการขาย จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย ช่วง 30 วัน พบเห็นข้อความรณรงค์ห้ามการสูบบุหรี่ในสื่อ และงานแข่งขันกีฬา คอนเสิร์ต งานชุมนุม งานสังคม พบเห็นนักแสดงสูบบุหรี่ในสื่อ ชื่อยี่ห้อบุหรี่ในสื่อ มีสิ่งของเครื่องใช้ เสื้อผ้า ที่มียี่ห้อบุหรี่ติดอยู่ และการได้รับแจกบุหรี่หรือตัวอย่างบุหรี่ฟรี

ส่วนที่ 8 การสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียน จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย ระหว่างปีการศึกษา ได้รับการสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับอันตราย และผลกระทบจากการสูบบุหรี่ การอภิปรายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่และสุขภาพ และทำไมคนอายุรุ่นเดียวกันจึงสูบบุหรี่

4.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

โดยการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับเยาวชนที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.76

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงธันวาคม พ.ศ. 2567 ประชุมเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในการเก็บข้อมูล ทำหนังสือขอความร่วมมือ และขออนุญาตเก็บข้อมูล ผู้วิจัยร่วมกับคุณครูประจำชั้นของกลุ่มตัวอย่างแต่ละระดับชั้น แจ้งวัตถุประสงค์ ให้อิสระการตัดสินใจตอบแบบสอบถามโดยไม่ส่งผลกระทบใดๆ ต่อสิทธิที่พึงได้รับตามกฎหมาย การรักษาความลับของข้อมูล และเผยแพร่ข้อมูลวิจัยในภาพรวมเท่านั้น ผู้ปกครองของนักเรียนลงนามในเอกสารแสดงความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร ใช้เวลา 50 นาที ณ ห้องประชุมของแต่ละโรงเรียน

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเดียว ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์ด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.6.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ข้อมูล 2 ตัวแปร ใช้การทดสอบไคสแควร์ (Chi-square test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

4.7 จริยธรรมวิจัย

วิจัยนี้ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาการศึกษาวิจัยในคนระดับจังหวัด ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา เลขที่ 1/2568 วันที่ให้การรับรอง 3 ตุลาคม 2567 วันหมดอายุใบรับรอง 2 ตุลาคม 2568

5. ผลการวิจัย

5.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

จำนวนตัวอย่างทั้งหมด 103 คน เป็นเพศชาย ร้อยละ 48.5 (50 คน) เพศหญิงร้อยละ 51.5 (53 คน) อายุเฉลี่ย 13.5 ± 1.3 ปี กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มากที่สุด ร้อยละ 46.6 รองลงมา กำลังศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 29.1 และมัธยมศึกษาปีที่ 2 ร้อยละ 24.3 ส่วนใหญ่ได้รับเงินใช้จ่ายที่โรงเรียนต่อเดือนประมาณ 1,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.9

5.2 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน พบว่า เยาวชนสูบบุหรี่ ร้อยละ 25.2 (26 คน) ไม่สูบ ร้อยละ 74.8 (77 คน) อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก 10 ปี เยาวชนที่สูบบุหรี่ ส่วนใหญ่สูบ 1-2 วันมากที่สุด ร้อยละ 46.2 สูบเกือบทุกวัน ร้อยละ 7.7 จำนวนบุหรี่ที่สูบ ส่วนใหญ่สูบน้อยกว่า 1 มวนต่อวันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.5 สูบ 6-10 มวนต่อวัน ร้อยละ 3.8 และ 11-20 มวนต่อวัน ร้อยละ 7.7

บุหรี่ยี่ห้อที่สูบส่วนใหญ่คือ ฝากให้ผู้อื่นซื้อ ร้อยละ 30.7 รองลงมาคือ ผู้อื่นให้หรือขอจากผู้อื่น ร้อยละ 23.1 ซื้อจากร้านขายของชำ ร้อยละ 15.4 และซื้อจากร้านสะดวกซื้อ ร้อยละ 7.7 บุหรี่ที่สูบมีความหลากหลาย ส่วนใหญ่สูบบุหรี่ซอง คิดเป็นร้อยละ 57.7 รองลงมาเป็นบุหรี่ไฟฟ้า ร้อยละ 30.8 และบุหรี่ยี่ห้อเอง ร้อยละ 15.4 สถานที่ที่สูบบุหรี่เป็นส่วนใหญ่เป็นบ้านเพื่อน ร้อยละ 46.3 สูบที่บ้าน ร้อยละ 19.2 และสูบที่โรงเรียน ร้อยละ 19.2 และมีผู้ปฏิเสธการขายบุหรี่ให้เยาวชนเนื่องจากอายุไม่ถึงเกณฑ์ ร้อยละ 23.0

5.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของเยาวชน

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่

5.3.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

5.3.1.1 เพศ พบว่า เยาวชนชายมีพฤติกรรมสูบบุหรี่มากกว่าเยาวชนหญิง

5.3.1.2 การได้รับเงินมาใช้จ่ายที่โรงเรียนรายเดือน พบว่า เยาวชนที่ได้เงินมาใช้จ่าย ≤ 1000 บาท มีพฤติกรรมสูบบุหรี่มากกว่าเยาวชนที่ได้เงินมาใช้จ่าย 1,001-2,000 บาท และเยาวชนที่ได้เงินมาใช้จ่าย 2,100-4,500 บาท มากกว่า 3.6-5.9 เท่า (69.2% vs 19.2% vs 11.6%)

5.3.2 ทศนคติต่อการสูบบุหรี่

5.3.2.1 การวางแผนอนาคตเกี่ยวกับการสูบบุหรี่อีก 12 เดือน ข้างหน้า พบว่า เยาวชนที่สูบบุหรี่จะยังคงมีพฤติกรรมสูบบุหรี่มากกว่าเยาวชนที่ไม่สูบบุหรี่ ประมาณ 3.7 เท่า (19.2% vs 5.2%)

5.3.2.2 การวางแผนอนาคตเกี่ยวกับการสูบบุหรี่อีก 5 ปี ข้างหน้า พบว่า เยาวชนที่สูบบุหรี่จะยังคงมีพฤติกรรมสูบบุหรี่มากกว่าเยาวชนที่ไม่สูบบุหรี่ 4.1 เท่า (26.9% vs 6.5%)

5.3.3 การสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด

การมีเพื่อนสูบบุหรี่ พบว่า เยาวชนที่สูบบุหรี่มีเพื่อนที่สูบบุหรี่ มากกว่าเยาวชนที่ไม่สูบบุหรี่ 3 เท่า (34.6% vs 11.7%)

5.3.4 การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง

การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียงนอกบ้านในช่วง 7 วัน พบว่า เยาวชนที่สูบบุหรี่ได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียงนอกบ้านเกือบทุกวัน มากกว่าเยาวชนที่ไม่สูบบุหรี่เกือบ 2 เท่า (53.9 % vs 27.3%)

5.3.5 การโฆษณาและส่งเสริมการขาย

เคยได้รับการแจกบุหรี่ฟรี พบว่า เยาวชนที่สูบบุหรี่เคยได้รับการแจกบุหรี่ฟรี มากกว่าเยาวชนที่ไม่สูบบุหรี่ 7.4 เท่า (19.2% vs 2.6%)

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

ตัวแปร	ไม่สูบ		สูบ		χ^2	p-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ปัจจัยส่วนบุคคล						
เพศ					5.959	.015
ชาย (n=50)	32	64.0	18	36.0		
หญิง (n=53)	45	84.9	8	15.1		
การได้รับเงินใช้จ่ายรายเดือน					5.037	.049
≤1,000 บาท	54	70.1	18	69.2		
1,001-2,000 บาท	22	28.6	5	19.2		
2,100-4,500 บาท	1	1.3	3	11.6		
ทัศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่						
การวางแผนอนาคตกับการสูบบุหรี่ อีก 12 เดือน					4.159	.041
ไม่สูบ	73	94.8	21	80.8		
สูบ	4	5.2	5	19.2		

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน(ต่อ)

ตัวแปร	ไม่สูบ		สูบ		χ^2	p-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
การวางแผนอนาคตกับการสูบบุหรี่ อีก 5 ปี					6.839	.009
ไม่สูบ	72	93.5	19	73.1		
สูบ	5	6.5	7	26.9		
การสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด						
มีเพื่อนสูบบุหรี่					6.365	.012
ไม่สูบ	68	88.3	17	65.4		
สูบ	9	11.7	9	34.6		
การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง						
ได้รับจากผู้สูบบุหรี่นอกบ้านช่วง 7 วัน					6.119	.047
ไม่ได้รับ	33	42.8	7	26.9		
ได้รับ 1-6 วัน	21	27.3	14	53.9		
ได้รับทุกวัน	23	29.9	5	19.2		
การโฆษณาและส่งเสริมการขาย						
เคยได้รับการแจกบุหรี่ฟรี					7.150	.007
ไม่ได้รับ	75	97.4	21	80.8		
ได้รับ	2	2.6	5	19.2		

6. อภิปรายผล

6.1 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

จากการศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนตำบลบ้านหาร พบว่า เยาวชนตำบลบ้านหารมีอัตราการสูบบุหรี่ ร้อยละ 25.2 เป็นเพศชาย ร้อยละ 17.5 เพศหญิง 7.8 ที่เป็นเช่นนี้เพราะ เยาวชนที่ศึกษาในโรงเรียนตำบลบ้านหารชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่มักเป็นนักเรียนที่ไม่ได้สอบแข่งขันเข้าเรียนประจำอำเภออื่น ๆ ที่แข่งขันกันสูง ประกอบกับเป็นช่วงวัยที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ รวมทั้งเพศชายคุ้นเคยกับการสูบบุหรี่มากกว่าเพศหญิง นอกจากนี้ยังเป็นผลเนื่องจากการอบรม และวัฒนธรรมเกี่ยวกับบทบาทของเพศหญิงที่ไม่ควรสูบบุหรี่ ทำให้เพศหญิงสูบบุหรี่น้อยกว่า

เพศชาย อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก เฉลี่ย 11.27 ปี ขณะที่ผลการศึกษาของแพรวพรรณ ชาวบ้านบึง และคณะ (2565) พบว่า อายุเฉลี่ยที่เริ่มสูบบุหรี่คือ 14.10 ปี และอายุน้อยที่สุดคือ 7 ปี

บุหรี่ยี่สิบมีความหลากหลาย ส่วนใหญ่สูบบุหรี่ซอง คิดเป็นร้อยละ 57.7 รองลงมาเป็นบุหรี่ยี่สิบไฟฟ้าร้อยละ 30.8 และบุหรี่มวนเอง ร้อยละ 15.4 ใกล้เคียงกับการศึกษาของกนกวรรณ อุบลบาน และสุทิน ชนะบุญ (2562) พบว่า พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่สูบบุหรี่สำเร็จรูปร้อยละ 62.5

เยาวชนที่สูบบุหรี่ ส่วนใหญ่สูบ 1-2 วันมากที่สุด ร้อยละ 46.2 สูบเกือบทุกวัน ร้อยละ 7.7 และจำนวนบุหรี่ยี่สิบ ส่วนใหญ่สูบน้อยกว่า 1 มวนต่อวันมีมากที่สุด ร้อยละ 38.5 ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ อัสฟีญา หะยิดาโอะ และคณะ (2566) พบว่า เยาวชนสูบบุหรี่ทุกวันร้อยละ 78.9 และสูบบุหรี่ 1-5 มวนต่อวันร้อยละ 75.6 ทั้งนี้เนื่องจากเยาวชนตำบลบ้านหารอยู่ในกลุ่มอายุที่น้อยกว่าซึ่งทางโรงเรียน และผู้ปกครอง เข้มงวดและกวดขันในการห้ามสูบบุหรี่ และบุหรี่ยี่สิบส่วนใหญ่ฝากผู้อื่นซื้อให้มากที่สุดร้อยละ 30.7 รองลงมาคือ ผู้อื่นให้และขอจากผู้อื่นร้อยละ 23.1 ซื้อจากร้านขายของชำร้อยละ 15.4 และซื้อจากร้านสะดวกซื้อร้อยละ 7.7 ซึ่งในชุมชนมีร้านชำที่ขายบุหรี่ยี่สิบเป็นจำนวนมากกว่าร้านสะดวกซื้อ มีผู้ปฏิเสธการขายบุหรี่ยี่สิบให้เยาวชนเนื่องจากอายุไม่ถึงเกณฑ์ร้อยละ 23.0 ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ณธรรศ ศุภกุลพัฒน์ และคณะ (2566) พบว่า ร้านค้าในชุมชนมักขายบุหรี่ยี่สิบให้เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี ซึ่งร้านค้า ได้ปฏิบัติตามกฎหมายพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ห้ามขายผลิตภัณฑ์ยาสูบให้กับผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี สถานที่ที่สูบบุหรี่เป็นส่วนใหญ่เป็นบ้านเพื่อน ร้อยละ 46.3 ทั้งนี้เนื่องจากเยาวชนใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน ร่วมกับการอยากรทดลอง ซึ่งอยู่ในวัยที่อยากรู้อยากเห็น

6.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนตำบลบ้านหาร ดังนี้

6.2.1 ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคลพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนตำบลบ้านหาร พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยเพศชายมีการสูบบุหรี่มากกว่าเพศหญิง ทั้งนี้เนื่องจาก การสูบบุหรี่ในสังคมไทยภาคใต้ ส่วนใหญ่จะสูบกันในกลุ่มเพศชายสอดคล้องกับการศึกษาของชญาดา ศิริภิรมย์ และรัตติกาล เหล่าเสนา (2566) ศึกษา ความรู้ ทศนคติและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านทุ่งโนน ต.นาเคียน อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช พบว่า เพศชายมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่มากกว่าเพศหญิง และการได้รับเงินมาใช้จ่ายที่โรงเรียนรายเดือน มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยกลุ่มที่มี ได้รับเงินเดือนต่อเดือนน้อยกว่า 1,000 บาท มีการสูบบุหรี่มากกว่ากลุ่มที่ได้รับเงินเดือนมากกว่า ทั้งนี้เนื่องจาก ส่วนใหญ่ผู้ที่สูบบุหรี่ ได้รับบุหรี่ยี่สิบจากการขอหรือผู้อื่นให้บุหรี่ยี่สิบ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ แพรวพรรณ ชาวบ้านบึงและคณะ (2565) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของนักศึกษาสายอาชีพสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งใน จ.สุพรรณบุรี ซึ่งกลุ่มสูบบุหรี่ ได้บุหรี่ยี่สิบมาจากการซื้อด้วยตนเอง

6.2.2 ปัจจัยด้านทัศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ พบว่า การวางแผนอนาคตเกี่ยวกับการสูบบุหรี่อีก 12 เดือน และ 5 ปี ข้างหน้า พบว่า เยาวชนที่สูบบุหรี่จะยังคงมีพฤติกรรมสูบบุหรี่มากกว่าเยาวชนที่ไม่สูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ทั้งนี้เนื่องจากเยาวชนยังไม่มี การปรับความคิด และพฤติกรรมของตนเอง ยังไม่ได้ตั้งเป้าหมายชีวิตของตนเอง

6.2.3 ปัจจัยด้านการสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด พบว่า เยาวชนที่มีเพื่อนสูบบุหรี่ มีพฤติกรรมสูบบุหรี่มากกว่า เยาวชนที่มีเพื่อนไม่สูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ซึ่งเยาวชนในวัยนี้ เริ่มเป็นอิสระจากพ่อแม่และหันมาใกล้ชิดกับเพื่อนมากขึ้น เมื่อมีเพื่อนสูบบุหรี่โอกาสที่ถูกชวนและสูบบุหรี่ตามเพื่อนจึงมีมาก โดยเฉพาะในรายที่ขาดทักษะการปฏิเสธคำชวนดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาของ อัสฟีญา หะยิดาโอะและคณะ (2566) ในการศึกษา ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในพื้นที่ชุมชนบ้านแพร์ ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัด

นครศรีธรรมราช เพื่อนสนิท และคนใกล้ชิดมีความสัมพันธ์ต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (< 0.05))

6.2.4 การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง พบว่า การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียงนอกบ้านในช่วง 7 วัน พบว่า เยาวชนที่สูบบุหรี่ได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียงนอกบ้าน มากกว่าเยาวชนที่ไม่สูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ทั้งนี้การได้รับควันบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ อีกทั้งผู้สูบบุหรี่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสูบบุหรี่ สอดคล้องกับการศึกษาของ อรุณี ชุนหบดีและคณะ (2563) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของเยาวชน พบว่า สิ่งแวดล้อมที่มีเพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง สูบบุหรี่ ครอบครัวที่มีบิดา มารดา และญาติสูบบุหรี่ จะมีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่

6.2.5 การโฆษณาและส่งเสริมการขาย พบว่า เยาวชนที่สูบบุหรี่เคยได้รับการแจกบุหรี่ฟรี มากกว่าเยาวชนที่ไม่สูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (< 0.05) สอดคล้องกับการศึกษาของ จิตติรัตน์ บุญเกิดและคณะ (2565) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา พบว่า กลยุทธ์การโฆษณาและแทรกแซงนโยบายควบคุมยาสูบ รวมถึงพัฒนาส่วนประกอบของบุหรี่ ทำให้วัยรุ่นเริ่มต้นทดลองสูบบุหรี่เร็วขึ้น จนกลายเป็นผู้เสพติดบุหรี่ไปในที่สุด

สรุป ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน ได้แก่ เพศ เงินที่ได้รับมาใช้จ่ายที่โรงเรียนรายเดือน ความรู้และทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ การสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง และการรับรู้ข้อความในสื่อโฆษณาและการขายบุหรี่ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ และการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียน ซึ่งไม่พบความแตกต่างในกลุ่มผู้สูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่

7. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ครู อาจารย์สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

7.1.1 จัดการการเรียนรู้ในการส่งเสริมการป้องกันการสูบบุหรี่ของเยาวชนตำบลบ้านหาร โดยหน่วยงานสาธารณสุขร่วมกับโรงเรียน และการจัดการความรู้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อลดการสูบบุหรี่ของเยาวชน ในการปรับความคิดและพฤติกรรมของเยาวชนในการเลิกสูบบุหรี่ รวมทั้งผลักดันด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการสูบบุหรี่ เช่น การดำเนินงาน สถานศึกษาปลอดบุหรี่

7.1.2 ควรให้ชุมชน ภาคประชาชน และภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านส่งเสริมสุขภาพให้เกิดขึ้นที่บ้านและชุมชนปลอดบุหรี่ โดยอาศัยความร่วมมือกับชุมชนและเครือข่ายในชุมชน

7.1.3 บิดา มารดา หรือผู้ปกครองควรให้ความดูแลเอาใจใส่ในการคบเพื่อนของเยาวชน เพราะเมื่อเยาวชนคบเพื่อนที่สูบบุหรี่อาจนำเยาวชนไปสู่การเริ่มสูบบุหรี่ได้ ควรติดตามพฤติกรรมของบุตรหลานกับทางโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ และควรมีการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เยาวชนและควรใช้เวลาเอาใจใส่ ตรวจตราใกล้ชิดเรื่องการสูบบุหรี่ของลูก

7.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ศึกษาวิจัยตัวแปรอื่นๆที่อาจมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน เช่น อิทธิพลของสื่อออนไลน์ , ความเข้มงวดของผู้ปกครอง, ปัญหาครอบครัวหรือสัมพันธ์ภาพในครอบครัว , พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า เป็นต้น

7.2.2 ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของผู้ปกครอง

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ อุบลาน, & สุทิน ชนะบุญ. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพและการสาธารณสุขชุมชน*, 4(2), 45-56.
- ณรรศ คุณกุลวัฒน์, เรืองอุไร แสนสุข, และ สุปราณี ชุมจันทร์. (2566). ชุมชนต้นแบบลดและเลิกบุหรี่ ณ ชุมชนตาตแคน จังหวัดมุกดาหาร. *วารสารพยาบาล*, 72(1), 1-9.
- แพรวพรรณ ขาวบ้านบึง, ธานีพร สุธิประเสริฐ, สุรศักดิ์ สุนทร และ สุวรรณ เนตรศรีทอง. (2566). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของนักศึกษาสายอาชีพ สถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 32(2), 207-215.
- ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) มหาวิทยาลัยมหิดล. (2561). *สถานการณ์การบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ. 2561*. เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) มหาวิทยาลัยมหิดล. (2566). *สถานการณ์การบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ. 2565*. เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- อัสฟีญา หะยีดาโอ๊ะ, ทศณา เกื้อแสง, และ ดวงรัตน สุขปุณณะ. (2566). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในพื้นที่ชุมชนบ้านแพร่ ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา*, 9(1), 46-62.
- Global Youth Tobacco Survey Collaborative Group. (2023). *Global Youth Tobacco Survey (GYTS): Core questionnaire with optional questions* (Version 2.3). Centers for Disease Control and Prevention.